

Tässä dokumentissa on suoria nostoja urakkaohjelman kirjauksista. Alla olevat kirjaukset ovat vain esimerkkejä. Varsinaisessa urakkaohjelmassa useat kohdat sisältävät sanktiot, vaikka tässä ne on jätetty pois.

Soveltaminen ja sopimukset

Pääurakoitsija sisällyttää seuraavat ehdot kaikkiin aliurakkasopimuksiinsa niin, että työmaan kaikilla urakoitsijoilla on samansisältöiset velvoitteet. Kun pääurakoitsija esittää aliurakoitsijan tilaajan hyväksyttäväksi, sen tulee samalla toimittaa selvitys siitä, että nämä ehdot on sisällytetty aliurakkasopimukseen.

1. Aliurakointi ja ketjutuksen hallinta

Aliurakoinnin ketjutus ja hyväksyttämismvelvollisuus

Ketjutusraja

Tilajaan sopimussuhteessa oleva pääurakoitsija voi luovuttaa urakan tai sen osia edelleen toiselle urakoitsijalle aliurakkana. Urakoiden ketjuttaminen tätä pidemmälle ei ole sallittua ilman tilaajan etukäteishyväksyntää ja kirjallista suostumusta. Aliurakoitsijoina ei saa käyttää väli- tai välitysyhtiöitä. Hankkeessa ei hyväksytä kevytyrittäjyyttä.

Hyväksyttämismvelvollisuus

Ennen aliurakoiden tilaamista pääurakoitsija on velvollinen hyväksyttämään kaikki aliurakoitsijat kirjallisesti tilaajalla ja esittämään tilaajavastuulain mukaiset selvitykset aliurakoitsijoista. Kun kaikki tilaajavastuulain edellyttämät asiakirjat on toimitettu tilaajalle, tilaajan tulee viipymättä hyväksyä aliurakoitsija tai pyytää lisäselvitys aliurakoitsijasta.

Tilaja ei hyväksy niitä aliurakoitsijoita, joiden tilaajavastuutiedoissa on puutteita, todistusten aitoudesta ei ole varmuutta, todistuksia ei ole käännetty suomeksi tai on selvää, että aliurakoitsija ei aio huolehtia yhteiskunnallisista velvoitteistaan.

Aliurakoitsijaluettelo

Pääurakoitsijan on ylläpidettävä ajantasaista sähköistä luetteloä kaikista tilaajan hyväksymistä aliurakoitsijoista (vähintään: toiminimi/Y-tunnus, yhteyshenkilö, työpaketti, sopimuskausi, ketjutustaso, tilaajavastuusuasiakirjojen voimassaolo, henkilöstön määrä tilinpäätöksessä, perehdytetyt henkilöt työmaalle sekä Suomesta tai EU:n tai EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien työntekijöiden määrät) ja pidettävä se tilaajan nähtävillä.

2. Ulkomainen työvoima ja työnteko-oikeus

Ulkomaiset yritykset ja lähetetyt työntekijät

Tilaja edellyttää kaikkien työmaalla työskentelevien yritysten työntekijöiden osalta, että he työnantajina noudattavat vähintään Rakennusalan työehtosopimuksen tai toimihenkilöiden osalta Rakennusalan toimihenkilöiden yleissitovan työehtosopimuksen määräyksiä työsuhteen ehtoista ja työoloista, jotka koskevat työntekijän lähinnä rinnastettavaa työtä. Tilajavastuuraportilta tulee ilmetä mitä työtä tehdään ja pääurakoitsija on vastuussa siitä, että tehtävissä noudatetaan asianmukaista TES:iä.

Suomessa työskentelevillä ulkomaalaisilla on oltava suomalainen eläkevakuutus tai voimassa oleva E101- tai A1-todistus. Kaikilta EU/ETA-alueen ulkopuolisilta työntekijöiltä vaaditaan voimassa oleva työntekoon oikeuttava Maahanmuuttoviraston (Migri) myöntämä oleskelulupa Suomessa riippumatta siitä, onko heille myönnetty A1-todistus. Pääurakoitsijan on tarkastettava ja

dokumentoitava kansalaisuus ja työnteko-oikeus ja että työtehtävä vastaa työnteko-oikeutta ennen työskentelyn aloittamista. Pääurakoitsijalla on velvollisuus tarkistaa, että oleskeluluvassa määritetty työnteko-oikeus vastaa työmaalla tehtävää työtä. Pääurakoitsijan työnteko-oikeuden tarkistamisvelvollisuus koskee myös alihankkijan palveluksessa olevia ulkomaalaisia työntekijöitä, jos he työskentelevät pääurakoitsijan valvomalla työmaalla.

Pääurakoitsijan tulee seurata ja varmistaa, että työnteko-oikeus on voimassa koko työmaalla työskentelyn ajan.

Lähetetyt työntekijät: ilmoitus ja edustaja

Lähtetävän yrityksen on tehtävä ennakoilmoitus työsuojeluviranomaiselle (AVI) ja nimettävä edustaja Suomeen ennen työn aloittamista. Ilmoituksen kopio toimitetaan tilaajalle ja pääurakoitsijalle; ilmoitus pidetään ajan tasalla.

Edellä mainitut asiakirjat toimitetaan tilaajalle ja pääurakoitsijalle viimeistään 5 arkipäivää ennen työn alkua, niiden on oltava voimassa työn alkaessa ja koko työsuorituksen ajan.

Ulkomaalaisten henkilöstövuokrausyritysten käyttö on kielletty. Pääurakoitsija eivätkä työmaan alirakoitsijat saa tehdä sopimuksia ulkomaisten henkilöstövuokrausyritysten kanssa. Oikeutta ei ole myöskään teetättää työtä ulkomaisten henkilöstövuokrausyritysten työntekijöillä. Ulkomaisella henkilöstövuokrausyrityksellä tarkoitetaan työvoiman vuokrausta harjoittavaa yritystä, jolla ei ole suomalaista Y-tunnusta tai yritysmuodoltaan ulkomaista yhteisöä tai sivuliikettä, jolla on suomalainen Y-tunnus.

3. Työmaan läpinäkyvyys ja henkilöhallinta

Henkilötunnisteet, veronumero, kulkuluvat ja perehdyttäminen

Pääurakoitsija myöntää työmaan kulkuluvat, valvoo niiden käyttöä ja ylläpitää työntekijöiden sähköistä kulkulupaluetteloa. Kulkulupaluetteloon tulee merkitä vähintään työntekijän nimi, syntymäaika, veronumero, ulkomaisen työntekijän työnteko-oikeuden peruste, työnantaja, yritystunnus, luvan voimassaoloaika sekä päättyneen kulkuluvan palautuspäivä. Kulkuluvat voidaan myöntää sen jälkeen, kun henkilö on saanut työmaan perehdytyksen.

Pääurakoitsija tulee kerätä ja tarkistaa veronumerot kaikilta työmaalla työskenteleviltä henkilöiltä. Edellä mainittujen henkilöiden tulee olla merkittynä veronumerorekisteriin ja veronumeron on oltava kuvallisessa henkilötunnisteessa. Ulkomaisen työntekijän tulee hankkia henkilötunnus ja veronumero Verohallinnolta ennen työnteon aloittamista. Kuvallisen henkilötunnistekortin työnantajatieidosta tulee ilmetä työntekijän todellinen työnantaja.

4. Palkkaus, työehdot ja hyväksikäytön torjunta

Palkanmaksun ja työehtojen noudattaminen

Pääurakoitsija vastaa koko alihankintaketjun osalta siitä, että kaikilla työmaalla työskentelevillä henkilöillä noudatetaan sovellettavia työehtoja ja maksetaan palkat asianmukaisesti.

Tilaajan tarkastusoikeus ja tositteet

Pääurakoitsijan on huolehdittava ja varmistettava, että tilaajalla on oikeus tarkastaa palkanmaksun ja työehtojen noudattaminen riittävän yksityiskohtaisin ja luotettavin tosittein (esim. palkkalaskelmat, työaikakirjanpito, työmaan kulunvalvontatiedot) tietosuoja sääntelyä noudattaen. Pääurakoitsijan on varmistettava, että kaikilta työmaalla työskenteleviltä henkilöiltä ja heidän työnantajiltaan on kirjallinen suostumus tarvittavien tietojen tarkastamiseen tilaajan toimesta. Suostumus on varmistettava jokaisen työmaalla työskentelevän antamalla allekirjoituksella, joka pyydetään perehdytyksen yhteydessä.

Palkkalaskelma työntekijälle

Palkanmaksun yhteydessä työntekijälle on annettava kirjallinen palkkalaskelma, josta ilmenee palkan määrä ja sen määräytymisen perusteet.

Hyväksikäytön ja perusteettomien maksujen kieltö

Perusteettomat pidätykset, rekrytointimaksujen veloittaminen työntekijältä sekä muu työperäinen hyväksikäyttö on kielletty. Työntekijältä ei saa periä rekrytointi-, välitys- tai muita työnsaantiin liittyviä kuluja. Mikäli työntekijältä on tällaisia kuluja peritty, pääurakoitsija huolehtii, että ne hyvitetään työntekijälle täysimääräisesti ja viivytyksettä.

Ilmoitusvelvollisuus ja korjaavat toimet

Pääurakoitsijan tulee välittömästi ilmoittaa tilaajalle, jos se havaitsee alihankintaketjussa epäselvyyksiä palkanmaksussa, työehdoissa tai työntekijöiden kohtelussa.

Ilmoittaminen ei yksinään aiheuta pääurakoitsijalle vahingonkorvausvastuuta, jos se ryhtyy viivytyksettä korjaaviin toimiin ja varmistaa, että epäselvyydet selvitetään ja korjataan.

Työsuhteen asiakirjojen kieli

Työsopimus, palkkalaskelma ja muut keskeiset työsuhteen ehdot on annettava kielellä, jota työntekijä ymmärtää. Tarvittaessa käytetään käännöstä.

Tilaajan pidätysoikeus

Jos tilaajalle ei toimiteta pyydettyjä tietoja, tai jos tarkastuksessa havaitaan olennaisia epäselvyyksiä palkanmaksussa tai työehtojen noudattamisessa, tilaajalla on oikeus pidättää maksueriä siihen saakka, kunnes asia on luotettavasti selvitetty ja korjattu.

Pakottava työ kielletty & asiakirjojen hallussapito

Pakkotyövoiman käyttö on kielletty. Työntekijällä on oikeus irtisanoutua työehtosopimuksen mukaisella irtisanomisajalla. Työntekijän passia, henkilöllisyystodistusta tai työlupaa ei saa ottaa haltuun.

5. Pakotteet, korruption torjunta ja vastuullinen hankinta

Pakotteet ja rajoitukset sekä tarkistaminen

Korruption torjunta, lahjat ja eturistiriidat

Lahjonta, voitelu- ja ns. facilitation-maksut ovat kiellettyjä. Etuja ja lahjoja ei tarjota eikä vastaanoteta, paitsi arvoltaan vähäisiä ja tavanomaisia sekä etukäteen ilmoitettuja. Eturistiriidat on ilmoitettava tilaajalle viipymättä. Rikkomus katsotaan olennaiseksi sopimusrikkomukseksi ja oikeuttaa tilaajan sopimuksen purkuun sekä vahingonkorvaukseen. Yhteistyökumppanien valinnan lisäksi pääurakoitsijan tulee tarkistaa ja varmistaa merkittäviä hankintoja tehdessään ettei tuotteisiin tai materiaaleihin (esimerkiksi teräs) tai niitä valmistaviin tai toimittaviin yrityksiin liity pakotteita tai rajoituksia.

Noudattamisvelvoite

Pääurakoitsija ja sen aliurakkaketju noudattavat EU:n, YK:n, Britannian ja Yhdysvaltojen pakote- ja rajoitusmääräyksiä sekä soveltuvia vientivalvonta- ja rahanpesun estämistä koskevia säännöksiä. Pääurakoitsija varmistaa, ettei sopimuksen täytäntöönpanossa osallistu taho (yritys tai henkilö), joka on pakotelistalla tai jonka määräysvallassa on pakotelistalla oleva taho.

Vakuutus

Pääurakoitsija vakuuttaa, ettei se, sen määräysvalta-yhteisöt eikä tosiasialliset edunsaajat ($\geq 25\%$) ole EU:n tai Suomen pakotelistoilla, eikä sopimus kohdistu pakotteiden alaiseen maahan, tuotteeseen, palveluun tai kuljetukseen. Vakuutus koskee myös aliurakoitsijoita.

6. Eettinen vastuu ja maineriskien hallinta

Eettinen vastuu ja maineriskin aiheuttamisen seuraamukset

Velvoitteet ja vastuu

Pääurakoitsija vastaa siitä, että se itse, sen alihankkijat ja kaikki ketjussa toimivat osapuolet noudattavat koko sopimuksen voimassaolon ajan sovellettavaa lainsäädäntöä ja viranomaismääräyksiä, erityisesti koskien:

- a) työntekijöiden oikeuksia, palkanmaksua, työaikoja ja työluvituksia,
- b) yhdenvertaista kohtelua, työturvallisuutta ja syrjinnän kieltoa,
- c) ympäristönsuojelua, jätehuoltoa ja lupaehtojen noudattamista.

Pääurakoitsija sitoutuu viipymättä ilmoittamaan tilaajalle kaikista tapauksista, joissa sen tai sen alihankkijan toiminnasta on perustellusti epäilty tai todettu lainvastaisuutta, viranomaisvalvontaa, rikosepäilyä, työsuojelutarkastusta, ympäristörikkomusta tai muuta tapahtumaa, joka voi johtaa julkiseen tarkasteluun, viranomaisprosessiin tai medianäkyvyyteen.

Maineriskitilanteet ja tilaajan oikeudet

Tilaajalla on oikeus välittömästi keskeyttää urakka (kokonaan tai osittain) ja/tai purkaa sopimus pääurakoitsijan olennaisena sopimusrikkomuksena, jos:

- a) urakoitsijan tai sen alihankkijan toiminnasta on esitetty tai ilmennyt perusteltu epäily tai tieto työperäisestä hyväksikäytöstä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, ihmiskauppaan rinnastettavasta työvoiman riistosta, ympäristörikkomuksesta tai muusta vakavasta lainvastaisesta menettelystä, ja
- b) kyseinen tapahtuma tai epäily on omiaan aiheuttamaan tilaajalle olennaista haittaa sen maineelle, sidosryhmäsuhteille, liiketoiminnalle tai julkiselle luottamukselle.

Tilaajalla on oikeus arvioida mainehaitan olennaisuus kohtuullisesti olosuhteiden perusteella.

Sopimussakko ja vahingonkorvaus

Jos edellä tarkoitettu tilanne johtaa urakan keskeytykseen, sopimuksen purkuun tai tilaajan todettuun mainehaittaan, pääurakoitsija on velvollinen maksamaan tilaajalle sopimussakkona kymmenen (10) prosenttia koko urakan verottomasta arvosta, kuitenkin enintään 200 000 euroa.

Sopimussakko on voimassa riippumatta siitä, onko tilaajalle syntynyt välitöntä taloudellista vahinkoa, ja se kattaa tilaajalle aiheutuneen mainehaitan, ylimääräiset viestintä-, auditointi- ja hallinnolliset kustannukset sekä tilaajan oikeuden suojata mainettaan.

Sopimussakon lisäksi tilaajalla on oikeus vaatia erikseen korvausta kaikista välittömistä vahingoista ja kustannuksista, jotka johtuvat urakan keskeytyksestä, uudelleenjärjestelyistä, viivästyksistä, viranomaisprosesseista tai muista seuraamuksista.

7. Työturvallisuus ja vakuuttaminen

Työturvallisuuslaiminlyönti

Mikäli työmaalla havaitaan tai tapahtuu tilaajan perustellusti merkittäväksi katsoma työturvallisuuden laiminlyönti, tilaajalla on oikeus periä 5 000 € sopimussakko / laiminlyönti.

Tapaturmavakuutukset

VNP 205/2009:n mukaisena päätoteuttajana urakoitsija varmistaa, että kaikkien työmaalla toimivien urakoitsijoiden, aliurakoitsijoiden, alihankkijoiden ja työvoimaa vuokraavien yritysten kaikilla työmaan työntekijöillä on Suomen lainmukainen kattava tapaturmavakuutus.

Tapaturmavakuutuksesta on oltava kirjallinen todistus ja se on tallennettava pdf-muodossa

hankkeen projektipankkiin tai yrityksen tulee kuulua tilaajavastuu.fi -palveluun, jonka raportissa tapaturmavakuutustodistus on mainittuna.

8. Työssäoppijoiden palkkaaminen

Pääurakoitsija pyrkii mahdollistamaan työssäoppijoiden työskentelyn ja tilaaja kannustaa pääurakoitsijaa tähän (esim. rakennusalan opiskelijoita, oppisopimusopiskelijoita tai muuta soveltuvaa koulutuspolkua suorittavia).

9. Tiedostava työmaa -konseptin käyttö

Pääurakoitsija sitoutuu ottamaan Tiedostava työmaa -konseptin käyttöön työmaalla ja edistämään työmaan toimintatapoja konseptin mukaisesti.

Säännöllinen työmaakysely ja osallistuminen

Työmaalla toteutetaan tilaajan toimesta anonyymi työmaakysely noin kolmen kuukauden välein. Kysely on tarkoitettu kaikille työmaalla työskenteleville. Pääurakoitsija vastaa työntekijöiden tiedottamisesta ja perehdytyksestä (tarvittaessa yhdessä tilaajan kanssa). Tilaaja ja pääurakoitsija asettavat tavoitevastausprosentin ja seuraavat osallistumisastetta.

Tulosten käsittely ja toimet

Tulokset käsitellään yhdessä tilaajan ja pääurakoitsijan kanssa ja sovitaan korjaavat ja ehkäisevät toimenpiteet, vastuut ja seuranta. Tulokset esitellään avoimesti työmaahenkilöstölle tilannekuvan muodossa.

Läpinäkyvyys ja materiaalit

Keskeiset tulokset ja sovitut toimet esitetään tilannekuvassa kaikkien nähtävillä. Konseptin materiaalit (julisteet, QR-koodit, monikieliset ohjeet, ilmoituskanavat) pidetään näkyvillä ja ajan tasalla. Tilaajan ilmoituskanavan QR-koodi on pidettävä koko työmaan ajan esillä ja työmaan tekijöiden nähtävillä vähintään työmaan portilla, toimistolla ja taukotiloissa. Perehdytys ja oikeuksia koskevat tiedot annetaan kielellä, jota työntekijä ymmärtää.

10. Vastuullisuuteen liittyvä aloitustilaisuus

Tilaaja järjestää yhteistyössä pääurakoitsijan kanssa työmaan alussa vastuullisuuteen keskittyvän aloitustilaisuuden (kesto noin 0,5 päivää).

Pääurakoitsijan on huolehdittava, että tilaisuuteen osallistuvat vähintään vastaava työnjohtaja, muu keskeinen työnjohto sekä työsuojeilupäällikkö. Tilaaja nimeää tilaisuuteen omat edustajansa.

Tilaisuudessa käsitellään tilaajan asettamat vastuullisuusvaatimukset, niiden todentamiseen liittyvät menettelyt sekä sopimuksen mukaiset seuraamukset vaatimusten laiminlyönnistä. Lisäksi tilaisuudessa käsitellään vähintään seuraavat asiat:

työsuojeilupäällikön tehtävät ja vastuut, mukaan lukien työperäisen hyväksikäytön tunnistaminen ja siihen puuttuminen

- työmaalla vaadittavien asiakirjojen tarkastaminen (esim. A1 tai vastaavat selvitykset)
- työntekijöiden perehdyttämisen toteuttaminen siten, että sisältö on ymmärrettävä kaikille työntekijöille (ml. eri kielet)
- TT-konseptiin perehdytys sekä sen käyttöönotosta ja hankeaikaisesta toteuttamisesta sopiminen

Pääurakoitsijan tulee varmistaa, että tilaisuudessa käsitellyt vaatimukset ja menettelyt jalkautetaan työmaalle ja että ne ovat kaikkien työmaalla toimivien osapuolten tiedossa ja noudatettavissa.

Tilaisuuden tarkoituksena on varmistaa sopimusasiakirjoissa esitettyjen velvoitteiden yhteinen ymmärrys sekä edellytykset niiden toteuttamiselle hankkeessa.